

ב"ה

פרדס חב"ד

בטאון למחשבת חב"ד

גליון 17

מנחם-אב תשס"ו

נשיאת כפים בכל יום

(תגובה לדברי הרב טוביה בלוי, פרדס חב"ד, גליון 16)

הרב ישראל יוסף הכהן הנדל

א. כל מי שיעיין במ"ש יראה שהדברים ברורים מאוד למי שרוצה להבין אותם. שעל מ"ש שדעת כ"ק אדמו"ר שצריכים לנ"כ כי בא"י וכן המנהג ואסור לשנות מנהג כלל ישראל בא"י, הערתי שזה אינו נכון כלל וכלל, וכל מי שרוצה לנהוג כדעת הרמ"א בא"י יש לו על מי לסמוך ואינו עושה נגד מנהג כלל ישראל אבל בתנאי שאינו מעורר מחלוקת ח"ו.

ב. לא אני חידשתי שבעל פאת השלחן הנהיג נ"כ כ"י בצפת ואח"כ בירושלים אלא הוא בעצמו כותב א"ז בספרו פאת השלחן סי' ב' סק"ג וכן בספר קורות העתים ח"ב, וכן לא אני חידשתי שעדת הפרושים בראשות ר' מ"מ ור' ישראל משקלאוו ביססו את היישוב האשכנזי בירושלים אלא הלא הם כתובים בכל ספרי דברי הימים לעת ההיא ומהם בספר תולדות הדורות ח"ג עמוד 382-3.

וא"א לעוות את ההיסטורי' עם סברות שאין להם אחיזה במציאות.

ג. אני זוכר ברור כאילו זה ה' היום שבשנת תשכ"ט כשלמדתי בישיבת תר"ת בכפר חב"ד שאלתי את הרב א.צ. הכהן זצ"ל אם ה' נוכח בסעודה בסוכה הנ"ל וענה לי שכן ואמר לי את כל הפרטים הנ"ל, ואין זה סתירה למה שנהג בעצמו לנ"כ כ"י כיון שכבר נהג כן לפניו.

וכן שמעתי מר"מ סלונים ז"ל כנ"ל והוא גם הדפיס א"ז בקובץ ד"ת כפר חב"ד שנת תשמ"ג.

ומ"ש שלא יכול להיות שישב בראש השלחן ולכן בודאי לא שמע מרחוק זה ממש מגוחך כי מדובר בסוכת כ"ק אדמו"ר מהרי"צ בקומה שני' על המרפסת וזה מקום די קטן שכל מי שנכח יכול לשמוע. וד"ל.

ויש לי להוסיף שבימים אלו שמעתי גם מהרב שמואל הלוי חפר שי' שגם הוא ה' בסעודה הנ"ל בסוכה ושמע את כל הנ"ל וכן זכור לו טוב שאמר כ"ק אדמו"ר שמי שמתנהג כמו שנהגו אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר "תבוא עליו ברכה". וכן לפני כמה חודשים י"ל תורת מנחם חלק כ"ט ושם בעמוד 40 מופיע כל השקו"ט הנ"ל יותר ברור עפ"י כו"כ הנחות שנכתבו באותו זמן ולכן ברור שאף א' לא בדה את זה מלבו.

ולסיום אחזור עוה"פ שהמקור לנ"כ כ"י בא"י לאשכנזים הוא בעל פאת השלחן מתלמידי הגר"א.

ולפי טעם הרמ"א שמובא בשו"ע אדמו"ר הזקן וכן בסידורו אין חילוק בין א"י לחו"ל, וכשנתאר את מעמד השק"ט בין כ"ק אדמו"ר והרב דכפר חב"ד לפני לפחות מניין רבנים וחסידים הלכה למעשה איך לנהוג בכפר חב"ד וכ"ק אדמו"ר עונה לו בפירוש שאין לנהוג נ"כ כ"י ובנוגע לשבתות כיון שכבר נהגו שימשיכו בזה, א"א לומר שזה דיוק משיחה לא מוגהת וכו'.

ולמעשה כל מי שרוצה לנהוג ככה יש לו על מי לסמוך ויותר מזה כלשון כ"ק אדמו"ר "תבוא עליו ברכה".

תשובת הרב טוביה בלוי:

במקום אחר בגליון זה הארכתי בנושא "נשיאת כפים בכל יום", והוכחתי בהרחבה כי דעת הרבי היא שיש בכל מקום לשמר את המנהג הקבוע מדור דור (או בכל יום או בש"ק).

ברשימתי הנידונה, דומה, יש תשובות לכל דבריו של הרב הנדל כאן, פרט לשאלה אם הרא"צ כהן זצ"ל שמע את הדברים מפי הרבי. בשאלה זו בחר הרב הנדל להעביר לקוראים את כובד ההכרעה בין אמינותו לבין אמינות בניו הרבנים של הרא"צ כהן זצ"ל, וחבל.

בכל אופן זה ה"מקור" היחיד לכל הסיפור, כפי שהוכח בפירוט ובהרחבה ברשימתי הנידונה.

אחזור ואדגיש: גם אם הסיפור נכון – אין לנו אלא דברי בן-עמרם המוגהים (מעיוכ"פ תנש"א) ולא שמועות רעועות, שגם אם נאמין להן הרי באה אחריהן משנה אחרונה, ברורה וחד-משמעית.

משום מה החליט הרב הנדל גם לחזור על קביעתו בענין מקור המנהג בירושלים לשאת כפים בכל יום.

נחזור שוב: גם אם צודק הרב הנדל – אין לזה שום השלכה למעשה, לאחר דברי הרבי.

עם זאת עלי להתייחס לקביעותיו בקשר ל"פאת השולחן":

1. הרב הנדל חוזר וקובע – בהדגשה – בקשר לבעל "פאת השולחן" כי "הוא בעצמו

כתב א"ז בספרו ("שהוא הנהיג בכל יום בצפת ואח"כ בירושלים")

ובכן:

להלן הנוסח המלא ב"פאת השולחן", סימן ב' סעיף ט"ז: "מנהג יפה **בכל** א"י שהכהנים נושאים כפיהם בכל ימות החול וביו"ט בשחרית ומוסף וביו"כ בשחרית ומוסף ונעילה וכן **נוהגים בכל גלילות ספרד**". (ההדגשות אינן במקור)

ועל זה הערה כ"ג: "כ"ה פסק הרמב"ם [ה' תפלה פ' י"ד ה"א] וט"פ ומרן ב"י [א"ח סי' קכ"ט] גם בחו"ל רק רמ"א בסי' קכ"ח ס' מ"ד תירץ מנהג אשכנז שאין נושאים כפיהם בחול ושבת דכל השנה משום דהם בצער טרדת פרנסם. וכבר כ' במ"א ס"ק ע' בשם מ"ע דמנהג גרוע הוא, רק תירץ מנהג המשתרבב. אבל בא"י שכל קהלות הספרדים נוהגים כהרמב"ם ואתרא דמרן הוא. **ומנהג טוב הוא ומקובל מקדמונים** וע"פ סוד לקבל ברכות המברך ית"ש ע"י הכהנים בעלי החסד והכהנים מקיימין ג' מ"ע שנצטוו בתורה כמ"ש בגמ' דסוטה ל"ח ע"ב ובודאי בא"י אין לחלוק בין חול לשבת לומר שבשבת ישאו כפיהם ולא בחול חדא דלא עבדי לא כמר ולא כמר מאחר שמנהג בא"י לישא כפים בכ"י. ועוד דאדרבא בחו"ל יש מקומות שכשחל יו"ט בשבת אין הכהנים נושאים כפיהם. ומביא במ"א [שם ס"ק צ'] בשם ב"י בשם האגור והג"מ שמנהג הכהנים לטבול לנ"כ וקשה עליהם לטבול כו' ומטעם זה אין נז"כ כשחל בשבת כו' ע"ש דלכל הני בשבת יותר מסתבר שלא ישאו כפיהם לטעמם. וגם כשנושאים כפיהם שוה שחרית למוסף.. ובכוללנו מיום שזכינו לקבוע ישיבתנו בא"י ובירושלים עה"ק מנהגינו שהכהנים נושאים כפיהם בכל יום ובשבת ויו"ט כדת. וכ"ה דעת רה"ג נ"ע". (ההדגשות אינן במקור)

(כל המעוניין יוכל לקבל אצלי צילום כל הנ"ל).

אלה הם כל דבריו של "פאת השולחן" בנושא זה, והקורא יווכח שאין זכר ורמז לכך שהוא הנהיג וכו'. אדרבה!

2. כן הוא חוזר על הקביעה ההיסטורית שבעל פאת השולחן יסד את הישוב האשכנזי בירושלים.

ספר "תולדות חכמי ירושלים" הוא הספר המוסמך היחיד לכל נושא זה, והוא חובר על-ידי תלמידי חכמים היסטוריונים, וכל כולו מבוסס אך ורק על מסמכים ברורים, בדפוס ובכתב יד, ועל נוסחי מצבות וכו'.

וכבר ציינתי ברשימתי דלעיל ששם מסופר במפורש על ישוב אשכנזי לפני בעל פאת השולחן (כולל גם חסידים!), כל המעוניין יעיין בספר הנ"ל, בעמודים שציינתי ברשימתי.

(כל המעוניין יוכל לקבל ממני הצילומים של הנ"ל).

נחזור ונדגיש:

א.היו אשכנזים בירושלים לפני עליית הפרושים מתלמידי הגר"א.

ב. היו גם חסידים בירושלים לפני עליית הפרושים (ראה תוח"י ח"ג עמ' 153).

ג. המנהיג הראשון של הפרושים בירושלים היה הרמ"מ משקלוב, ובעל פאת השולחן הצטרף 5 שנים לאחר מכן.

ד. גם בצפת נהגו הפרושים – וגם אחרים – לשאת כפים בכל יום.

ה. לא יעלה על הדעת שחסידים ינהגו במנהג שהנהיגו תלמידי הגר"א אך ורק בגלל שהם נהגו כך, עשרות שנים בודדות אחרי חרמות וכו' וכו'.

ו. מדוע לא נהגו כמוהם בשאר מנהגיהם? ואפילו כאשר נהגו הפרושים כרמ"א שלא לומר הלל בליל פסח – נהגו החסידים לומר הלל.

ז. האם יאמר מישהו לגבי מנהגים הכתובים בלוח כולל חב"ד או בספר המנהגים או במדור ההלכה והמנהג שב"ה התקשרות" כי כותביהם הנהיגו את המנהגים האלה? הוא הדבר כאשר ב"פאת השולחן" כתוב: "מנהג יפה בכל א"י שהכהנים נושאים כפיהם בכל ימות החול", ומרחיב על כך בהערה – היעלה על הדעת לומר שהוא הנהיג את הדבר, ובירושלים בלבד?

הליכת אברהם אבינו בארץ

הרב שמואל מנחם מענדל שניאורסאהן

ב"פרדס חב"ד" גל' 16 עמ' 142 תמה ידי"נ הגה"ח מוהר"ט שליט"א בלוי בביאור דעת חכמים האומרים דהילוך אינו קונה בקרקע (ב"ב ק, א) והפסוק האמור "קום התהלך בארץ... כי לך אתננה" הוא "לחביבותא דמילתא כדי שיהא נוח ליכבש לבני" ומפרש רשב"ם: "דהוה להו כיורשין ולא כגזלנין, ולא יהא רשות לשטן לקטרג ולא פתחון פה".

וע"ז תמה: אם אברהם אבינו לא קנה בהילוכו איך יהיו בני ישראל יורשין ואיך יהא נוח ליכבש? עכ"ל ונדחק ביישוב הדברים.

ולענ"ד נראה בפשיטות דכוונת הש"ס דשאני הכא לגבי אברהם אבינו שהוא כן קנה